

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13 квітня 2012 р., у редакції від 5 серпня 2018 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv>.
2. Вовк В. Порядок застосування аналогії у кримінальному судочинстві України. Адвокат. 2010. № 5. С. 18–22.
3. Галуцько В. Аналогія закону (застосування). 2018. URL: <http://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2018/02/Аналогія-Закону-30.01-готове-без-врах-МЮУ.pdf>.
4. Постанова Верховного Суду від 10 липня 2018 р. у справі № 461/3792/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75286730>.
5. Постанова Верховного Суду від 12 червня 2018 р. у справі № 234/10050/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74747597>.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар / за заг. ред. В. Гончаренка, В. Нора, М. Шумила. К: Юстініан, 2012. 1224 с.
7. CDL-AD (2011) 003 rev. Report on the Rule of Law. Adopted by the Venice Commission at its 86th plenary session (Venice, 25–26 March, 2011) on the basis of comments by Mr. Pieter van Dijk, Ms. Gret Haller, Mr. Jeffrey Jowell, Mr. Kaarlo Tuori. 16 p.
8. Прогребняк С. Прогалини в законодавстві та засоби їх подолання. Загальні проблеми правової науки. 2013. № 1. С. 44–56.

УДК 343.14

ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗСЛІДУВАННЯ КАТУВАННЯ

ORGANIZATION OF TORTURE INVESTIGATION

Кельман М.С.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри теорії та філософії права
Національного університету «Львівська політехніка»*

Коваль М.М.,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального права і процесу
Національного університету «Львівська політехніка»*

Під час розслідування катування в роботі слідчого є правильність планування й організації самого розслідування злочину. Інформацію про факт катування уповноважена особа може отримати від самого потерпілого, тобто коли він звернувся із заявою про факт вчинення злочину, або самостійно. З моменту отримання інформації слідчий вносить її в Єдиний реєстр досудових розслідувань і розпочинає слідство. Процес розслідування слідчий умовно поділяє на початковий, наступний та завершальний етапи, визначає, які завдання необхідно виконати на кожному із цих етапів, і додає їх у план розслідування. План розслідування може бути усним або письмовим. Також у плані він зазначає інформацію про співпрацю з іншими підрозділами.

Ключові слова: організація, катування, організація розслідування, зміст планування.

При расследовании пыток главным в работе следователя является правильность планирования и организации самого расследования преступления. Информацию о факте пытки уполномоченное лицо может получить от самого потерпевшего, то есть когда он обратился с заявлением о факте совершения преступления, или самостоятельно. С момента получения информации следователь вносит ее в Единый реестр досудебных расследований и начинает следствие. Процесс расследования следователь условно разделяет на первоначальный, последующий и заключительный этапы, определяет задачи, которые необходимо выполнить на каждом из этих этапов, и затем вносит их в план расследования. План расследования может быть устным или письменным. Также в плане он отмечает сотрудничество с другими подразделениями.

Ключевые слова: организация, пытки, организация расследования, содержание планирования.

The key to the investigation of torture in the investigator's work is the correctness of planning and organizing the crime itself. A person authorized to receive information about a fact of torture may receive information from the victim himself, that is, when he has filed a statement about the fact of committing an offense, or by the self-disclosure of this fact. From the moment of receiving information, the investigator enters it into a single registry of pre-trial investigation and commences an investigation. The investigator's procedure is divided into the initial, next and final stages of the investigation, and determines the tasks to be performed at each of these stages, which is included in the investigation plan. The investigation plan may be oral or written. Also, in the plan, the investigator indicates the cooperation with other units.

Key words: organization, torture, organization of investigation, content of planning.

Постановка проблеми. Діяльність слідчого в кримінальних провадженнях може бути ефективною лише тоді, коли вона належно організована, а всі дії органів розслідування системні. Розслідування злочинів є, по суті, роботою з перевірки висунутих версій для встановлення істини.

Стан опрацювання. Питання організації та планування розслідування досліджувалося в працях В. Громова, С. Голунського, П. Тарасова-Родіонова й О. Васильєва.

Метою статті є аналіз термінів «планування» й «організація», визначення їхнього значення в процесі розслідування катування.

Вклад основного матеріалу. У «Філософському енциклопедичному словнику» слово «організація» (від лат. *organizo* – «улаштовую») тлумачиться так: «внутрішня

упорядкованість, погодженість, взаємодія більш-менш диференційованих і автономних частин цілого, зумовлена його структурою; сукупність процесів чи дій, що приводять до утворення й удосконалення взаємозв'язків між частинами цілого; об'єднання людей, що спільно реалізують деяку програму або ціль і діють на основі визначених правил і процедур» [1, с. 448].

Є різні визначення поняття «організація розслідування злочинів». О. Ларін стверджував, що організація розслідування – це раціональний вибір, розміщення і застосування сил, знарядь і засобів, які має слідчий, створення і використання оптимальних умов для досягнення цілей судочинства [2, с. 59]. В. Шепітько дає лаконічне визначення: організація розслідування – це комплекс необхідних

заходів на різних етапах розслідування, що забезпечують діяльність органів із розкриття, розслідування і профілактики злочинів [3, с. 32–33]. Науковець обґрунтовано зазначає, що організація розслідування має ґрунтуватися на положеннях наукової організації праці [3, с. 382].

А. Дерев'янка та В. Єзикян визначають організацію розкриття і розслідування злочинів як самостійний розділ криміналістики, що складається з наукових положень і рекомендацій із планування розслідування, взаємодії слідчого з оперативно-розшуковими апаратами й іншими службами органів внутрішніх справ, використання допомоги населення й інших напрямів діяльності слідчого, які мають здебільшого організаційний характер [4, с. 114].

Р. Белкін визначає організацію розслідування як збірне поняття, що характеризує різні рівні організації діяльності з розкриття, розслідування злочинів і запобігання їм. Перший, вищий рівень організації розслідування – це система заходів, що забезпечують ефективність функціонування елементів системи і досягнення цілей. Другий рівень організації розслідування – управлінський. Це комплекс заходів, що забезпечують оптимальну структуру органів розслідування, рівень управління ними, ефективність їхньої діяльності й удосконалення її засобів і методів. Третій рівень, методичний – це організація розслідування конкретного злочину; комплекс заходів для створення оптимальних умов для визначення і застосування найбільш ефективних і доцільних у конкретній слідчій ситуації рекомендацій криміналістичної методики. Четвертий рівень організації розслідування – тактичний. Це організація проведення окремих слідчих дій чи організаційно-технічних заходів у межах конкретного акту розслідування; комплекс заходів, що забезпечують вибір і застосування в слідчій ситуації найбільш ефективних і доцільних техніко-криміналістичних засобів і тактичних прийомів для досягнення цілей слідчої дії чи заходу [5, с. 147–148].

М. Салтевський, у свою чергу, зазначає, що в організації діяльності, яка має цілеспрямований, прогностичний характер, відображений програмно-цільовий метод, сутність якого зводиться до визначення загального напрямку діяльності на основі чітко сформульованих цілей [6, с. 317].

Варто розглянути взаємодію понять «організація розслідування» та «планування розслідування». На нашу думку, дані поняття взаємопов'язані, але «організація розслідування» є ширшим поняттям, оскільки охоплює планування розслідування.

В. Коновалова слушно зазначила такі принципи організації слідчої діяльності, як: планування розслідування;

поєднання оперативно-розшукових і слідчих дій; використання науково-технічних засобів; економія процесуальних засобів; комунікативність відносин; специфіка вирішення розумових завдань [7]. Отже, під час організації процесу розслідування насамперед необхідно правильно його спланувати, тільки тоді досягнемо поставленої мети. Планування – це розумова програма розслідування справи загалом, вирішення окремих вузлових питань, проведення окремих слідчих дій [8, с. 36].

Висновки. Організація розслідування каткування складається з таких дій слідчого: ретельний аналіз усієї наявної інформації про каткування: час, місце, спосіб, сліди, дані про особу злочинця і потерпілого, наявність чи відсутність свідків; організація та проведення огляду місця події, інших перевірочних (невідкладних) заходів, оцінка цієї інформації, ухвалення рішення про початок розслідування та внесення відомостей в Єдиний реєстр досудових розслідувань, визначення слідчого та прокурора в кримінальному провадженні, створення слідчо-оперативної групи (розроблення за участю слідчого плану реалізації матеріалів, здобутих оперативним шляхом), складання плану початкового етапу розслідування: висунування слідчих версій, визначення необхідності проведення невідкладних слідчих (розшукових) дій із метою виявлення та фіксації слідів злочину, вжиття заходів забезпечення кримінального провадження, а також пошукових, організаційних заходів, спрямованих на розшук, викриття і затримання особи, яка скоїла злочин, пошук можливих свідків; організація та налагодження взаємодії між слідчим і оперативними підрозділами, що не входять у склад слідчо-оперативної групи; визначення необхідності залучення до участі в розслідуванні захисника, законного представника, спеціаліста, вирішення питання про призначення експертиз; визначення необхідності і можливості залучення до участі в розслідуванні громадськості та засобів масової інформації; визначення термінів проведення слідчих (розшукових) дій, що не проводились як невідкладні; забезпечення необхідної технічної оснащення, інформаційне забезпечення розслідування; організація проведення регулярних оперативних нарад слідчо-оперативної групи з обговоренням отриманих результатів і визначенням чергових завдань; налагодження систематичного обміну інформацією і звітності про результати роботи з метою своєчасного уточнення та корегування плану розслідування; вживання заходів із виявлення причин і умов, що спричинили злочин, розроблення на цій основі заходів профілактичного характеру; організація та вжиття заходів попередження та, за необхідності, нейтралізації протидії розслідуванню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Философский энциклопедический словарь / редкол.: С. Аверинцев, Э. Араб-Оглы, Л. Ильичев и др. 2-е изд. М.: Сов. энциклопедия, 1989. 815 с.
2. Ларин А. Расследование по уголовному делу. Планирование, организация. М.: Юрид. лит., 1970. 224 с.
3. Криминалістика. Криміналістическа тактика і методика расследования преступлений: учебник для студентов юридических вузов и факультетов / под. ред. В. Шепитько. Х.: Одиссей, 2001. 528 с.
4. Дерев'янка А., Єзикян В. Криміналістика: учебное пособие. Новочеркасск: ЮРГТУ, 2007. 164 с.
5. Белкін Р. Криміналістическа енциклопедія. 2-е изд., доп. М., 2000. 334 с.
6. Салтевський М. Криміналістика (у сучасному викладі): підручник. К.: Кондор, 2008. 588 с.
7. Коновалова В. Версия: концепция и функции в судопроизводстве. Х.: Консум, 2000. 176 с.
8. Корж В. Планування початкового етапу розслідування справ про розкрадання. Радянське право. 1982. № 9. С. 36–39.